

LA FEMOSA

NOVEMBRE

novembre

novembre

1.977

novembre

NOVEMBRE

NOVEMBRE

ARTESA DE LLEIDA

LA FEMOSA

BUTLLETÍ DE L'AGRUPACIÓ CULTURAL

NOVEMBRE DEL 1977

" L A F E M O S A "

PRESENTACIÓ

Amb data d'ABRIL-MAIG de l'any 1973 surtia el darrer BUTLLETÍ de l'Agrupació Cultural "La Femosa". Aquest Butlletí que es va començar a imprimir l'any 1963, i que surtia d'una manera molt irregular, per exemple: N'hi ha prou en dir de que n'aquest espai de temps van sortir, només 30 números. Als últims s'hi estava una progressiva millora, tan de col.laboradors com d'acceptació; recordou el penúltim, aquell dedicat íntegrament al BALL, llavors que es feien les primeres probatures de fer-lo rutllar amb casats al front.

Segurament que per causa d'aquesta acceptació i pel nombre de gent que hi col.laborava (i per l'independència amb que es tractaven els temes) van venir les pressions legals (la Guardia Civil) per evitar de que el BUTLLETÍ es publicués més.

Una de les màximes aspiracions de l'Agrupació Cultural "La Ferosa" en aquests darrers anys ha estat de tornar-lo a imprimir, però no era possible. Ara, però que han canviat tant coses, pensem de que és possible de tornar a emprendre la tasca.

El CONSELL DE REDACCIÓ que a creat "La Ferosa" per a que assumigués la responsabilitat de portar a cap aquest èsig de tant anys, vol notificar, en vista a publicar periòdicament, aquest Butlletí, el següent:

- 1)- Aquests fulls estaran oberts a la veu de tots els artesones que, per aquest mitjà, vulguin fer pública la seua opinió sobre qualsevol cosa o tema de dins del nostre poble.
- 2)- Els temes de que tractarà seran únicament de coses d'Artesa o que d'una manera directa s'hi relacionin.
- 3)- Volem també que, aquests fulls siguin al màxim independents, sense cap color ni partits. Imparcial en els temes o als comentaris que cadascú i pel compte vulgui de desenvolupar en aquestes pàgines.
- 4)- I finalment, voldriem dir de que esperem de que la idea de tornar a imprimir aquest Butlletí, us agradarà i de que al mateix temps voldreu col·laborar amb nosaltres amb els vostres temes i opinions, a fi de que els punts que més amunt esmentàvem, els pugem complir rigurosament.

FULLS D'HISTÒRIA

POBLACIÓ D'ARTESA I POBLES VEÏNS

AL SEGLE XIV

És difícil, almenys en aquests moments, el poder precisar la data exacta en que es formà Artesa com a poble, perquè fins ara no tenim cap document que en parli. El que si sabem és que segons consta en un cens realitzat a l'any 1356, reinant a Catalunya Pere del Punyalet, el nostre poble hi consta amb 29 focs (cases). Per a sapiguor el nombre d'habitants aпроccinats, hem de multiplicar aquest número per 4-5 (quatre i mig) que és el nombre de persones, que es calcula, que estava format cada foc.

També sabem que aleshores Artesa pertonyia a l'Ordre de Sant Joan de Jerusalem, i segons sembla des de molt temps abans.

Per a què ens fem una idea de quins pobles ens envoltaven en aquell moment i poguem compararlos amb els d'ara, poso a continuació una llista de pobles amb el seu fogatge. Alguns encara són pobles avui, però d'altres ja han desaparegut.

=====

Lleida	1.213 Focs	Bell-lloc	53 Focs
Els Alamús	16 "	Los Borgos	73 "

La Cogullada	4	Focs	Alcanó	12	Focs
Sunyer	18	"	Mollerussa	30	Focs
Montoliu	22	"	Torregrossa	24	"
Molons	4	"	Almonar	113	"
Aspa	15	"	El Cogul	16	"
La Sisquella	3	"	Els Termes	11	"
El Soleràs	9	"	Albatarroc	12	"
Juncosa	35	"	Les Boces	12	"
Juneda	45	"	Castelldans	45	"
Arbeca	68	"	Alcarràs	114	"
Llardecans	22	"	La Granadella	79	"
Torrebeces	19	"	Granyena	14	"
Bovera	10	"	Margalof	12	"
Vinferri	6	"	Gualó	4	"
Puigverd	13	"	Sudanell	26	"
Torrefarrera	11	"	El Rosselló	9	"
Alguairo	109	"			

Com he dit abans, aquest cens fou confeccionat a l'any 1356. S'ha de tenir en compte que abans d'aquesta data, s'estengué per tota Catalunya la terrible PESTA NEGRA que produí grans mortalitats. L'any més dolent fou el de 1348, i com que la pesta no s'acabà de cop, sinó que s'anà reproduint cada estiu fins al 1351. Abans de la pesta la població, segurament, era més nombrosa.

El retroces cultural als ambients rurals

Tenim tendència a donar més importància a les coses dels altres que a les pròpies, a les coses de fora que a les de dins. És per això que anirem a Sevilla o a Toledo i no haurem estat a Taüll; anirem a visitar el Vaticà i desconeixarem Ripoll o Sant Pere de Roda. I poso aquests exemples, perquè en el cas cultural passa una cosa semblant.

No podem negar de que en els últims anys el nivell cultural dels nostres joves ha augmentat considerablement, hi ha influït la major escolarització, més facilitats per a llegir (més llibres i publicacions de tot tipus, a l'abast) més facilitats per a les comunicacions, radio i T. V. ...

Sí, els joves d'ara estan molt més informats del que passa arreu del món, per lluny que sigui, del que ho estaven els joves dels anys 40. No obstant i a pesar de tot això que he dit, es nota cada dia més una autèntica falta de cultura de base.

Ara un jove sap el nom del president dels Estats Units i el de l'avió més veloç i també el de la ciutat on es faran les properes olimpíades; anomeni no sabrà el que és un "esournel", ni un "culrog t" ni

a en cas la Bassa de Mossen Pare, i això el nou enten-
entendre és molt greu.

La cultura naix a la terra, i ha de crei-
xer sense separar-se mai d'aquest mare cultural
que ens envolta. Saber el nom de cada arbre, de ca-
da meixó de cada mena d'herba, el nom de tots els
vents i de tots els camins del terme a d'ésser la
vasa, la plataforma, des d'on poder assolir aquest
nivell cultural ben equilibrat que tanta falta ens
fa.

A. C.

COSES D'ARTESA

Aquest estiu, l'Ajuntament va fer col·lo-
car a l'entrada del terme, per les carreteres d'As-
pa, Puigverd i Lleida uns grans rotols que diuen :
TERME MUNICIPAL D'ARTESA DE LLEIDA, al mig del ro-
tol l'escut de l'Ajuntament. D'altres cartells a l'
entrada del poble, i per dins dels carrers, diuen:
MUSEU ARQUEOLÒGIC. I finalment han estat rotolats
tots els carrers d'Artesa en català, que ja era lo-
ra.

Pensem que si l'Ajuntament ha pogut a-
quests cartells en català, també hauria pogut can-
viar el que hi ha a l'entrada del poble que, hi diu

6 ARTESA DE LLEIDA.

LA COLOMASSA

De tot el que s'ha sabut que les tribunes de l'Església fan desenvolupar, i això preocupa els membres del Consell Parroquial, ja que la colomassa s'hi acumula, a les golfes, d'una manera clamorosa. Ultimament han trobat una manera, no diria còmoda, però sí efectiva d'abuidar les tribunes de colomassa; s'ha fet un forat a cada paret lateral i amb un tub de sacs l'han fet beixar fins al carrer. No sabem quantes cistelles n'han omplert, però sí que sabem, perquè ho diu la dita popular que, la colomassa és molt bona per adob. En definitiva, ens alegrem de que aquest problema s'ha pogut solucionar.

PARES D'ALUMNES

L'altre dia, a l'Ajuntament, es van reunir presidits per l'Alcalde i els Regidors, els mestres de l'Escola i els pares dels alumnes. No sabem ben bé si el que allí es va dir no es va dir, però sabem dels molts comentaris, de tota mena, que en dies successius s'han anat fent. Sembla que el tema principal era fer una associació de pares d'alumnes (APA). Aquest tema tal com l'hem pogut captar, sembla que s'han fet molts comentaris, però que hi ha molt poques decisions concretes. A nosaltres el tema ens interessa molt, i és per això de que en seguirem parlant en propers Butlletins.

DENUNCIES

POPULARS

Amb aquest títol, tenien preparat un petit comentari, que havien de publicar al llibret que v
vam editar per a commemorar els 200 anys de l'Ermi-
ta de Sant Ramon. Per falta d'espai no li vam poder
incloure. Ara, però, ens ha semblat bé de fer-lo sa-
tir en aquest Butlletí.

DENÚNCIES POPULARS

Sempre i en tots els pobles, la gent de
més poder econòmic era la que feia i desfeia la po-
litica municipal al seu gust, i sobre tot, al seu
profit.

Artesa que no era cap excepció, els jorna-
lers i terratinents pobres no tenien cap altre mit-
je, per a denunciar i protestar de les injusticies
dels poderosa, que compondre, dins d'un anonimat,
coples i cançons que llavors cantaven a colles al
temps de segar o bé al collir olives.

Una d'aquestes cançons que ens han arribat
fins a nosaltres i que reflexa d'allò més bé els se-
timents populars és aquesta que tranquívim a conti-
nuació:

Cobren censurs
i la "Cedula Personal"
i orns i herbes;
fant molts cents rals.

Amb això del "subarriendo"
farrant molt més,
cobrant moltes pessetes
i no hi guanyarem en res.

Als pastors de la muntanya
els hauran d'enviar a dir
que no baixen "gossos grossos"
que ja en tenim prou aquí.

De "mitjan i boterins"
i "un que sempre ganyolava"
i "un que sempre ganyolava"
fins que va poder ser "a dins".

Del cançoner popular

d'Artosa

INFORMACIÓ

En aquest mes, "La Fumosa" ha recomprés també les seves activitats culturals:

EL DIA 10 Començà el cursot de HISTÒRIA DE CATALUNYA, donat per l'historiador Josep Mª Arrufat. Aquest cursot es dividix en 12 lliçons, a raó de dos cada setmana.

EL DIA 18 començà, també, un altre cursot, aquest de LLINGUA CATALANA donat per en Francesc Pané. Aquest cursot també és a raó de dues lliçons per setmana, i durarà fins a darrers de març.

Per un altre costat, "La Fumosa" ha editat dues "felicitecions de Nadal, per a que tots els artesones puguem felicitar als nostres parents i onies, amb targetes ben originals i artesonques pels quatre costats.

Com que estem segurs de que us agradarant, us les recomanem. Les trobareu a totes les botigues d'Artesa.

SALT DE CAVALL

SI	VIU	RA	LE	CAN
SI	RA	LA	ÉS	FO
	RA	ÉS	DE	DE
RIU	LA	RA	L'HI	VERN
PI O	VERN	L'HI	CAN	LE

Començant pel rectangle més gros i saltant de quadre en quadre a manera d'un cavall del joc dels escacs, llegireu una frase popular.

SOLUSIÓ

SI LA CANTALERA RIU, L'HIVERN DE FORA
SI LA CANTALERA RIU, L'HIVERN DE FORA

IMPORTANT

Volem fer espiguar a tothom, de que aquest Butlletí, a partir del pròxim número, només serà repartit pels socis de l'Agrupació Cultural "La Femenosa", però també per a tots aquells artesans que, prèviament, ens ho demanin.

Esperem que d'ara en endavant, confiant amb més articles de col·laboradors, augmentarem el nombre de pàgines. Confiam també, i ens hi comprometem, de que durant tot un any sortiran uns deu números, un dels quals, com a mínim, extraordinari.

Si us interessa rebre cada mes el Butlletí, passeu per "La Femenosa".

